

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za po godine K 6. — Za Šibenik na godinu donašanjem u kuću K 12. — Za Inožemstvo na godinu K 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriđom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 12 para petit redak ili po pogodbi. — Priobčena pisma i zahtave tiskaju se po 20 para po petit redku. — Nefrankirana pisma ne primaju. — Rukopisi se ne vraćaju.

Utješljive pojave.

U današnje doba kad je naš narod oduševljen pritisnut, kad mu nijedne nije dano da preko svog zastupstva progovori, kad žive u iznimnom stanju kao da je cieila Hrvatska izvan svakog zakona, utješljiv je pojav da nije opaziti narodnog klonuća, nego da se odporna snaga naša sve to jače razvija i izkaziva na svakom koraku i širom cieila domovine.

Pa i gdje je narod naš u doticaju sa bogatijim i prosvjetljenijim življem, gdje se držalo da je podlegao i da se utropio u veće more tudjinskih plemena i tudjinske prosvjeti, on se mlađ i jak diže tolilik smagom da i najljubljivi neprijatelji naši moraju se čuditi. Eno po svojoj našoj Istri Hrvat se probudio i bije ljudi boji za življem, koji iz sebe imaju gospodstvo tolilik vjejkova te ga pobijeduje i ondje gdje se od neupečenih držalo da nije vredno na Hrvata ni misliti. Danas je u Istri Hrvat mnogo jači od Talijana, jer je ovaj izgubio imajući sve, a Hrvat je dobio i dobiva neimajući ništa, osim što je sam trudu i naporu podigao i umnožio. Dogadja se tamo što je nazad kojih tridesetak godina bilo u Dalmaciji, gdje je još jedini Zadar označio prošlih mlađečkih vremena. Nu ta oznaka je tako umjetna, tako prisiljena i od vlade na takav način uzdržana, da neće trebati nego malo jači naš narodni nasrat, pa će i taj ostatok mlađečke bahatosti izginuti u prošlost, kao što se to dogodilo u svim gradovima našim.

Na našim obalačim dokončava se boj koji se bije još od vjejkova, ustaljuju se medje našeg naroda, koje su bile za dugo vremena provale. Talijanstvo biva potisnuto na svoje zemlje, na ono s kojim je srasteno, i izgiba gdje je hrvatsko pučanstvo ukorenjeno.

Eno i sam Trst, ta nepobijeda kula talijana na našem moru, pokaziva da u svojoj utrobi krije pučanstvo koje je umjetno prazolazio za talijansko, a u istinu je slavensko i hrvatsko, što je jedno te isto. I to pučanstvo počimjje se buditi i držati na način da zadaje velikih briga dosadašnjim gospodarima Trsta.

Izbri započeti u nedjelji dokazuju da je cieila okolica Trsta slovenska i da je u samom gradu naših više nego bi gospoda talijanska želja. Hrvata i Slovencu u ihereditetkom Trstu, u pučanstvu četvrtog kotara, a to je u masi cielega grada, ima uprav koliko i Talijana. Taj izpadak izbora napunjao radošću svakog sina naše domovine, jer on zna da imade u Trstu još bezbroj braće koja spavaju, koja su omamjena dosadašnjim ambijentom gospodajući talijansline u Trstu, ali i ti će se s vremenom probudit, pridružiti se svojim krvim i jezikom, pa će borba započeta svršiti pobjedom našeg naroda.

Najveći grad na Jadranskem moru okruniće borbu Hrvata za svoj posjed. O tom smo posve uvjereni jer granice naše sižu preko Trsta i on raste na našem zemljištu, odakle crpi na raravski način sok naše zemlje, a što je u Trst žila talijanskih, to je odkinuto od matere zemlje, to je presadjeno i ne hvata kojena casa domaće stabe!

A da je Hrvatska što bi morala biti, kako bi pobjeda hrvatskog živja bila brža i lašnja užduž cieleg jadranskog mora!

Ni u tom kreće se na bolje. Rauch, koji je Banovini nametnut, ne nalazi uporista u zemlji sa svim da već dvije godine muči pučanstvo i na službu Beč i Pešte vlasta bez zakona, bez sabora, vitlači magjarsko-njemačkim bličem i dieleže Trödlercima zob.

Ovaj Rauch postje ljkinskih putovanja po Lici i Primorju, kojom prigodom je bio ofteran iz Knina i Novoga i ostalih nezavisnih mesta, sada se dao na pohode po ravnoj Slavoniji, gdje je otvorio do pedeset magjarskih škola.

Službenici su se pripravili da magjarskog pandura dočekaju u velikom slavlju, a oni ne sretnjaci koji su se dalni na službu Trödleru uprili su sve sile da to slavlje bude izgledalo kao da je od pučanstva pripravljeno.

Nu u tom su se prevarili, jer je Slavonija progovorila, kako se ti plaćenici nisu ni

u sru nadali. Brod koji je slovio kao kula Trödlerova, u kojoj se ugnedio dobro naplaćeni hranjenik njegov Elegović, tako je primio majdarskog pandura da se moralio pozavtoriti do 50 najuglednijih građana i desetak gospodja.

Tako je to išlo i po drugim mjestima, gdje su se izloženje sluge Trödlerove razkrinkale da su u istinu službenici Raucha, a po njem u Wekerli i svake protunarodne vlade.

I ovi pojavi u Slavoniji, gdje se na njih nije računalo, utješljivi su, jer dokazivaju da tudjinski službenik nema oslobo nego samo u izgnubljenim dušam, koje upotrebljavaju ime Starčevića samo da prikriju svoju plaćeničku radost. Utješljivi su, jer dokazivaju da se naš narod, gdje god ga je, budi i da paklenska osnova zlodužna poslana u Hrvatsku ne će i ne može uspeti, pa makar ga pomagalo još na stotine pravaša Lipopolijeve kova.

Narod progledaje i jači se u odporu i navali i nema sile, koja će ga obustaviti u njegovom napredku.

Parlamentarno izvješće.

Beč, 17. lipnja 1909.

Carevinsko vijeće.

U pondjeljak po podne nastavljena je razprava o vrhu fakovanog finansijskog plana. To su tri zakonske osnove: vrhu povlaženja poreza na pivo, vrhu povlaženja poreza na rakiju i razdobja jednog diela tih poreza među pokrajine u svrhu saniranja njihovih finansija.

Te zakonske osnove bivaju izcrpivo predstavane od raznih govornika i može se reći, da se nikomu ne svidaju: za neke su osnove uobiće neprihvativije, a za neke trebaju bitni prenika. Ipak svaki priznaje, da su toliki državni kolikozračni finansije u tako kukavnom stanju, da im treba nači lika. Poljak Glombinski predložio je, da zakonske osnove budu upućene naročitošći odboru od 52 lica, koji se u svrhu ima izabrat.

U jučerašnjoj sjednici dokončana je razprava o finansijskom planu, te su dočinje osnove upućene odboru, koji će doskora biti biran. Prelazi se zatim na razpravu o prešnom predlogu zastupnika Kaline, pošto je slavenska unija imala pod utjecajem da se istodobno ustanovi novi odbor, da se učestvuje u svim političkim prilikama.

Južni slaveni u ovom pitanju ostaju nepomično na stanovištu, što su ga već davno bili prihvatali, i to su u današnjoj klubskoj sjednici istakli. Biva, oni se odlučno protiv ustanovljenju talijanskog pravnog fakulteta u Trstu, a pristaju, da se izvan slavenskih zemalja, bilo gdje ustanovi, no pod utjecajem da se istodobno ustanovi slovenski pravni fakultet u Ljubljani. U istoj je sjednici odlučeno, da se energetično radi za pripoznavanje reciprociteta naukam i diplomi postignutim na Zagrebačkom sveučilištu. Nade je da će cieila slavenska unija i Rusini poduprjeti u ovom važnom pitanju južne slavene.

Družanje južnih slavena u pitanju proračuna.

U današnjoj sjednici zaključeno je, da za stupnici imaju ostati pri oporbenom stanovištu prama današnjoj vladu i u pitanju proračuna, te da imaju proti njemu glasovati, kako će to učiniti cieila slavenska jednota. Dalmatinskim zastupnicim prosto je uslegnuti se od glasovanja pri onim pitanjima, koja su izključivo gospodarstvene naravi; u svim pitanjima političke naravi moraju glasovati proti.

Demisija Ministra Začeka.

Ministar predsjednik Bienerth podastro je vladaru ostavku ministra Začeka, koju vladar nije primio, tako da će Začek ostati na svom mjestu. Nu time nije uredjen njegov odnošaj sa českim strankama. Ove se nisu u stvari izjavile, nego su uputile Začeka, da upita svoje birače u pravcu, da li im je poželjno, da ustraje na svom mjestu. Drugi češki ministar Brat izjavio se je solidarnim sa Začekom, te će i on odstupiti, ako ovaj žadnji odstupi.

Hrvati!

Družba sv. Čirila i Metoda za Istru treba i oper vaše pomoći. Njezini su izdatci za posljednjih godina trostruko porasli, dok su joj dohodci ostali gotovo isti.

Da ovako unapred potraje, družba bi osnala stegnuta u granicama dosadašnjega svoga djelovanja i nemoćno gledala u mire i liepe krajeve, koje nam dušman još omilje i drži. Odrasli mladići i djevojke govore još tuda na

lijepli rodjeni hrvatski jezik, dok se u malene djece majčine riječ sve većma gubi i gubi.

Njih treba spasiti i privesti kognjišu našem. Zato pak treba družba pomoći brže i obilate.

I družba je odabrala dan u kojui se slavi spomen svetih apoštola naših, da oko sebe okupi sav hrvatski narod, pa da ga za osobitu zamoli pomoći.

Dan sv. apoštola Čirila i Metoda pada na 5. srpnja.

U taj dan prinesimo Hrvati na oltar domovine ţrtvu; pružimo družbi darak, koji će našoj zemlji doneti sreće i blagoslova.

Hrvatski Sokoli!

S ponosom gleda domovina u Vas, u svoju rođenu silu i snagu. Vama sama jedna riječ. Radi se o slobodi krajeva davnih! Dignite u odabranu dan i vi vaš junački glas i poradite, da se braći pomognete!

Omladini našoj!

I Vama će mlađečni naša, dostajati jedno slovo, jer gdjegod je dosad trebalo da se družbi pomognu našoj, vaša su dobra i poletna srca uvek rado doskočila. Uložite i u dan narodnih svetaca sav ognjeni žar i polet svojih plemenitih duša i spremite družbi jabuku liepu.

Hrvatska družtvat!

Citacionice, pjevačka, tamburaška i druga družtva! I vi se sjetite u dan narodnih blagdana naše istarske družbe. U njenim se školama jača hrvatska svijest u 3000 djece, koja bi bez pomoći vaše izgubljene bila. Mnogo je djece već i izšlo iz naših škola prodahnute duhom hrvatskim. Liepa će to biti vojska u budućim danima našim. Pomožite nam, dok je sasvim opremimo.

Hrvati i Hrvatice!

Istra je vaša zemlja; ona je sva vaša i tamo na skrajnjem zapadu, gdje je tudjinski grabiljivac sario gnjezdova svoja i onđe se prostire čast domovine vaše. Ali ta gruda zemlje treba i svjetla i zaštite. Toj tužnoj grudi treba da su okrenula sva naša srca, sve naše duše. Hrvati i Hrvatice! Neka vas ujedinju misao naše narodne obrane. Toj uživojen misli ţrvitje dan spomenute naše slavenske braće. U taj dan zaboravite sve vaše zadjevice i svojim se doprinosom sjetite naše družbe, naše Istru, naše buduće hrvatske sreće, koja je, rođoljubi u rukama vašim!

Napred, napred za družbu!

Opatija, u lipnju 1909.

Ravnateljstvo sv. Čirila i Metoda za Istru.

Na znanje i ravnanje učiteljskom Savezu.

Split.

I poslije poboljšanja učiteljskih berava svaki njojčić vidi ili barem razabire, da ni isti učitelji — bećari ne mogu sa samom svojom plaćom živiti, po gotovo ne učitelji oženjeni, pak i samo jedno diete imali. U gradovima i većim mjestima ubija ih velika skupčina svega, a na selu posvemašna nestaća, koja prouzrokuje baš nečuvanu skupčinu i najnužnijeg, najpotrebitijeg ţiveza.

Priznati se mora, da su se nastojanjem našega saveza i naših učitelja u Zadru, o tom bili uvjerili i članovi zemaljskog odbora, a da i sada tako misle, pak su kako dozajnemo stavili ruke na posao, da pomanjka po mogućnosti popune. Nego, sudbina jarač! C. k. veto omiće sve te liepe osnove a medjuto gospodin predsjednik dr. Ivčević nema eneržije da ga odkloni, te da c. k. protivnicima učiteljskog blagostanja dovrške: učitelji su pučki prosvjetitelji, pa makako bilo njihovo političko mišljenje; mi smo dužni, pokrajina mora da ih obiskrili barem najnužnijim potrebitinama.

I otkud bi nas i moglo i moralio grijati Božji sunce, bjeje nas c. k. led.

Odbor zemaljski spreman je i odavno suvremeno da učitelje pomogne, ali ljudi na namjestništvu to prieče. I sluge na vlasti ovdje su rasrdjenjem šapuču, jer jedni robovi glasno i

ne smiju govoriti. Blizu je godina dana, što zemaljski odbor čeka nekoje podatke od c. k. namjestništva, a da pripravi nekoje osnove za poljoprivredu učiteljsko, a ono ni da bi se maklo. Na ustmeno posjećenice i nastojanja pojedinih članova zemaljskog odbora i razni referenti — ti mali austrijski begovi — i najniži pisarcici odgovaraju smješkom, podruživajući se a kad kada da se opravdaju, kažu, da oni imaju važnijih poslova kojima se moraju baviti, a učiteljsko pitanje da je za njih nuzgredno. Eto kako čute prama učiteljima ljudi c. k. birokratiskog odgoja. Pravo na pučanin reče, da sit gladnu neveruju. Očitije, neobvezno omaložavati učiteljski staliž nebi mogao niti najnugredniji strapak možu biti i koli c. k. pisarcic. Mi smo ne dobro, nego krivo upućeni, do sada baš i nepravedni bili prama našim ljudima u sarabu a po gotovo prama onima na zemaljskom odboru, držeći da su oni i ako ne protivni, a to barem nezauzevani pravački učiteljima. Eto odbor zemaljski hoće da opet učiteljima pruži pomoćnicu ruku, a c. k. namjestništvo to ne dopušta, to neće. Ovo što pišemo, vadimo iz raznih privatnih listova, punih jada i ogroženosti, što nam stigloće iz Zadra i okoline njegeve od raznih učiteljskih krigova, a i nekojih njihovih prijatelja. Medju učiteljima u Zadru i okolicu takova je uzravanost zavladala, da bez ikakvoga okolišanja i obzira odsudjuju nepravedno i ničim opravdano postupanje c. k. namjestništva prama trpećem učiteljstvu. Ni na pismeno nigranje odborovo ne obazire se kozja domaćič občana!

Namjestništvu imade računarski odio zemaljskog odbora. Nek občinstvo ne misli da tu službu za uslugu zemaljskog odbora vodi c. k. vlasta, nek barem na taj način pomogne našim pokrajinskim finansama! Pokrajina za taj departament troši ni više ni manje nego 28000 kruna. Tolikom svotom — da tako rečemo — zemaljski bili odbor mogao osnovati i svoj vlastiti računarski odio i imati sve pred očima i na službu pripravne ljude, pa sada u njemu bio samo jedan činovnik i jedan pisar. Svakako da bude kod naših slobodnih ljudi na zemaljskom odboru, osobito kod gosp. dr. Ivčevića, a kod vlaste dalmatinske malo veće ljubavi, poštovanja i pravice ili barem obzira prama zemaljskom odboru, niti bi ga smjeli omaložavati, kao što ga omaložavaju i prama njemu se vladaju c. k. činovnici na namjestništvu, umišljajući se možda i svaki od njih i višju od istog predsjednika najveće autonome pokrajinske vlasti.

Malo većeg ponosa i eneržije željeti bi bilo da bude kod naših slobodnih ljudi na zemaljskom odboru, osobito kod gosp. dr. Ivčevića, a kod vlaste dalmatinske malo veće ljubavi, poštovanja i pravice ili barem obzira prama zemaljskom odboru, niti bi ga smjeli omaložavati, kao što ga omaložavaju i prama njemu se vladaju c. k. činovnici na namjestništvu, umišljajući se možda i svaki od njih i višju od istog predsjednika najveće autonome pokrajinske vlasti.

Pozivljemo učiteljski Savez, da se i bolje obavesti o pitanju i neka sva sredstava upotrebni a da slomi c. k. nepravdu i samovolju onih nekojih pisarcica na zadarskom namjestništvu.

Prijatelj učitelja.

Političke vesti.

Kriza u Ugarskoj. Ugarska kriza nalazi se — bar prividno — na mrtvoj točki. No kako neki pešanski listovi tvrde: „iza ovih vanjske tišine kriju se velike i zamašne borbe, koje se vode iz kulisa i o kojima je javnost posve neupućena. Drži se, da će još za koji dan uslijediti takova iznenadjenja, kojima se nitko ni u snu ne nade“. Međutim se ma-

garske stranke medjusobno natežu. Neodvisna stranka ne će ništa da znade o ustavnoj stranci a ova opeta naglašuje, da je i ona za gospodarsku nezavisnost, ali da sadrži nije zgodan čas za provedbu ovog narodnog zahtjeva. Zastupnik Barna Buza izjavio se u jednom članku „Magyarország“ proti odgoditi krize i proti svakom popuštanju, jer bi to vrlo nezgodno djelovalo na javnost. Narodnosti bi u tome vidjeli slabost i nemoć Magjara te bi ovo izcrpile u svoje surhe. Naknadno se kategorički dementiraju sve vesti o kraljevom dolazku u Budimpeštu. Magjarsko novinstvo puno je kogakoljih kombinacija, koje se ne smiju ozbiljno uzeti, osobito pak ne takove o načinu postojecem absolutističkom režimu, pošto bi se položaj za taj slučaj samo još više zaustrošio.

Magjarska štampa o banovom putu u Slavoniju. Mnogi listovi oštro napadaju Raucha radi provokatornog putovanja po Slavoniju. Pišući o banovom putu u Slavoniju, vele: Hrvatski ban barun Rauch sakuplja na svom putu u Slavoniji dokaze ljubavi i simpatija, koje mu isakujaju Hrvati pri dočeku. Izgleda, da taj doček učinio službenom uvjeravanju, nije bio tako „preterano odusevljivanje“, kako suzbenja štampa tvrdi, jer je i sam polušlubljeni list morao priznati uapšenja. Karakteristično je to, da je bau morao svoju odusevljenu manifestante i demonstrante strati u hladovinu. Ovo dokazuje takovo zaostreće protivnosti i opreka proti njemu, da je isključena i svaka mogućnost, da među strankama zavladati mir, koji bi omogućio miran rad i zakonito vladanje. Sa 60 uapšenja, među kojima se nalazi i jedan svećenik, te i narodni zastupnik i 14 vodja brodskih hrvatsko-srbske koalicije i mnogo gospodija itd., ne stiže se ni u normalnim prilikama pistašte. Vjeruje li ban, vjeruje li ugarska vlasta, da se na ovakav način ne učvršćuje „bratstvo“, jer i vlastito magjarske vlade mora većnost biti na čistu, da ovako ne ide dalje. Sa takovim banom, koji samo figurira kao „bau-bau“ platio i koji kao crvena krpca zazivljuje najgorjeće osjećanje, ne može se ići dalje. „Nepzava“ veli, da se po Bresnitzu opisana prizrenost naroda za Raucha najbolje odražava u 800 mučaka, koji se razbije o banov automobil. Rauch je dao iz zahvalnosti za ovacije uspjeti 80 gradjana t. j. za svako deseto jape po dijagoni. Hrvatsko-srbska koalicija je uzvratila mučake u zajam za „armaturu“.

Bienert u audienciji kod kralja. Kralj je primio u audienciju ministra predsjednika baruna Bienertu i izrazio mu svoje zadovoljstvo nad držanjem vlade. Poslije dogadjaju u parlamentu da ne daju vlasti nikakova povoda za povlačenje konsekvencije.

Iz hrvatskih zemalja.

Novčarstvo u Hrvatskoj. Prema najnovijim podacima koji slove za god. 1907., bila su u Hrvatskoj i Slavoniji 842 novčana zavoda, i to 43 banke, 125 štedionica i 647 vjereskih udruga. Svi ovi zavodi imali su ukupno u okruglim brojkama 637 milijuna kruna dioničke glavnice i poslovnih dijelova i 187 milijuna kruna pričuva. U svojim listnicama imali su mjenica za 1447 milijuna kruna, a štednih uložaka 1725 milijuna. Dobitka su polučili u svemu 77 milijuna kruna. Kod poštanskih štedionica bilo je 8 milijuna kruna štednih uložaka, a tražbine hrvatskih stranaka u čekovnom i clearing-prometu, iznosile su 120 milijuna kruna. Tri podružnice Austro-Ugarske banke izkazuju u godini 1908.

Još prije Francuza profesor O. Schmidt god. 1863. u djelu, što ga je vrhu ovog predmeta izdao, piše: „Svrha mog naučnog putovanja bila je, da pronađu način, kako bi mogao povrati prihod spužvama unjetim razplodjivanjem. Mislim da se ovo može postići na dva načina, t. j. podupiranjem lakog i brzog sjubljivanja mladih spužvica (klica) na dno, bilo razstavljanjem spužve zrete na komade i uzgajanjem svakog komada napose kao posebnu spužvu“. Prvi, koji je teoriju Schmidta uveo u praksu, bio je naš zemljak, zauzeta Dr. Grego Bučić na Hvaru. Pokuše je izdavaju u uvali „Sokolica“ na isto imenom otoku. On je tada bio predsjednik „Gospodarske zadruge“ u Hvaru, a prijatelj i podupiratelj svih onih, koji su se s ljubavlju bavili morskom faunom, a poimeću sa onima, koji su proučavali faunu našeg mora, kao što su bili C. Helder, O. Schmidt, G. Bogli i drugi.

Prije neg li predjem na način razplodjivanja spužve, moram reći koju o životu spužve vanika prenisi u svoje more.

Spužva, dok je u moru i na svom mjestu, ona je živa. Otrgnuta trpi mnogo, a ostavljena na zraku umre i otrvdne kao kamen. S ovog razloga, ako želimo da nam uspije razplodjivanju spužva bude zajamčen, moramo raditi u što kraće vremenu.

iznos sveukupnih operacija za 134 milijuna kruna, a mjenica za ekskomptovati u ukupnom iznosu od 118 milijuna kruna.

Izbori u Trstu. Kompaktna talijanska irredenta je poražena. Sa svim tim što je bila vladajuća stranka, koja je gospodario po milijunima s gradskom imovinom i imala u svojoj vlasti ogroman broj raznog činovničkog i radničkog osoblja, ona je poražena. U občoj kuriji, koju sačinjava četvrti izbornički okolicu, irredenta je doživjela podpuni poraz. Od 58.000 predanijima glasova dobila je samo 17.000, dokle niti jednu trećinu. Kandidati pak udruženih Slovenaca, Hrvata, Srba i ostalih Slavena dobili su isto toliki broj, 17.000 glasova. Socijal-demokrati dobili su 19.000 glasova. Pred takovom činjenicom, pred tom invazijom Slavena, irredenta stiže pest i izdrušiće dovikuje: Ave, Venetia, moriruti te salutant! Slaveni Trsta danas plivaju od radosti. Od 20 mandata u občoj kuriji grada i okolice osvojile 4 mandata okolice, dok je za 16 gradskih bilo potrebiti uži izbor. Kandidati Hrvata i Slovenaca dodješu u uži izbor u trećem, četvrtom i šestom kotaru. Rezultat je ovaj: Socijaliste, podpmoganci od Slavena, prodiše u četiri kotara. Slovenski kandidat dr. Gregorin pao je za 136 glasova. Izabrano je 10 socialisti i 6 talijanskih liberala. Slovenci su podlegli u trećem izbornom kotaru, jer se socijalisti iztegoše od glasovanja. Potrebit je uži izbor između četvrtice socijalista i četvrtice talijanaša. Ovo je svakako velika pobeda slavenke ideje, koju u prvom redu imamo da zahtvamo eneržijski umnih vodja slovenske braće. Živo slavenski Trst!

Jos osam magjarskih škola. „Pokret“ donosi, da će jesens državne željeznice otvoriti osam novih magjarskih škola, sa nizom magjarskim nazivom u Osječu i višom djelatnošću. Kandidati Hrvata i Slovenaca dodješu u uži izbor u trećem, četvrtom i šestom kotaru. Rezultat je ovaj: Socijaliste, podpmoganci od Slavena, prodiše u četiri kotara. Slovenski kandidat dr. Gregorin pao je za 136 glasova. Izabrano je 10 socialisti i 6 talijanskih liberala. Slovenci su podlegli u trećem izbornom kotaru, jer se socijalisti iztegoše od glasovanja. Potrebit je uži izbor između četvrtice socijalista i četvrtice talijanaša. Ovo je svakako velika pobeda slavenke ideje, koju u prvom redu imamo da zahtvamo eneržijski umnih vodja slovenske braće. Živo slavenski Trst!

Frankovluk u Zagrebu na umoru. „Pokret“ donosi, da će jesens državne željeznice otvoriti osam novih magjarskih škola, sa nizom magjarskim nazivom u Osječu i višom djelatnošću. Kandidati Hrvata i Slovenaca dodješu u uži izbor u trećem, četvrtom i šestom kotaru. Rezultat je ovaj: Socijaliste, podpmoganci od Slavena, prodiše u četiri kotara. Slovenski kandidat dr. Gregorin pao je za 136 glasova. Izabrano je 10 socialisti i 6 talijanskih liberala. Slovenci su podlegli u trećem izbornom kotaru, jer se socijalisti iztegoše od glasovanja. Potrebit je uži izbor između četvrtice socijalista i četvrtice talijanaša. Ovo je svakako velika pobeda slavenke ideje, koju u prvom redu imamo da zahtvamo eneržijski umnih vodja slovenske braće. Živo slavenski Trst!

Frankovluk u Zagrebu na umoru. „Pokret“ donosi, da će jesens državne željeznice otvoriti osam novih magjarskih škola, sa nizom magjarskim nazivom u Osječu i višom djelatnošću. Kandidati Hrvata i Slovenaca dodješu u uži izbor u trećem, četvrtom i šestom kotaru. Rezultat je ovaj: Socijaliste, podpmoganci od Slavena, prodiše u četiri kotara. Slovenski kandidat dr. Gregorin pao je za 136 glasova. Izabrano je 10 socialisti i 6 talijanskih liberala. Slovenci su podlegli u trećem izbornom kotaru, jer se socijalisti iztegoše od glasovanja. Potrebit je uži izbor između četvrtice socijalista i četvrtice talijanaša. Ovo je svakako velika pobeda slavenke ideje, koju u prvom redu imamo da zahtvamo eneržijski umnih vodja slovenske braće. Živo slavenski Trst!

Kazalište. (Hrvatska drama u Šibeniku). Ensemble hrv. zemaljskog kazališta u Zagrebu, sliedi sa svojim predstavama u mjestnom kazalištu. U sredu u večer dala se Sudermanova komedija u 4 čina „Borbá leptira“. Ova komedija uvrštena je u repertoar, iza kako je na svim glavnijim evropskim pozornicama polučila lepotu i dobit. I doista, kraj svih svojih inače neznačnih

smjeh ostalog občinstva. Ova povorka je nedvojbeno dokazala, da je frankovluk u Zagrebu na umoru i da Jozua nije više kadar u Zagrebu ništa učinili. Zagreb neće više da znade za frankovce, te tudjinske izmeđe i Rauchove služe. Zato je upravo smješno koprcanje Frankovih listova „Hrv. Prava“ i „Hrv. Novosti“, koji govore o tisućama i tisućama gradjana, gospodja, dječaka, trgovaca itd., koji da su sa Jelačićevim stupali povorku u Šestine, a kad tamo frankovaca svu skupu bilo je tek oko 200, a od ovih većina šegrti i raznih legionara, dok od gradjanstva nije bilo ni 10 osoba. Frankovi se nisu sakupljali kako Frankove novine lažno pišu o Jelačićevom spomeniku, već su se sakupljali na čošku bolnice milosrdne braće. Toliko se imi istini za volju kazati, da se počake narodu, kako frankovluk u Zagrebu umire.

Rauch u Brodu. Uutorak je barun Rauch prispolio u Brod. Frankovci su imali da zolazka Rauchova osuđujući i ušutski sve demonstracije. Pošto ih je zato bilo premalo i bili su preslabi, smislile pakleni osnovu. Da se rieši demonstranata, koji bi svojim osobama i družbenim položajem djelovali i na mase, s druge strane da ove prestraže i razorazu, Elegović je već prije Rauchova dolazka izazvao sukobe, samo da redarstvo i do 80 oružnika mogu onda glavnije ljude povukati i zatvoriti. Ne samo to, nego unapred dadoće mnoge zatvoriti, jer da su sunjivji, da će demonstrirati. Ali makar su frankovci dati zatvoriti toliko ljudi, Rauch je ipak doživio burnih demonstracija, jer je prebro došao, dok je ipak sve nisu mogli povukati. On je dozalio, službeni ljudi su ga pozdravljali i frankovci, oružnici i stražari ne prekidno i uapšivali, a demonstracije su bile tolike, da su za Rauchova dolazak morali zatvarati i iste gospodje i gospodice! U Brodu su zatvoreni od poznatijih osoba: župnik i narodni zastupnik dr. Novosel, katehet Cvrković, odvjetnici i liečnici dr. Korpić, dr. Bobinac, dr. Biser, dr. Borković, veleposjednici ova brata Borković, obrtnici Stajduhar, Desanić, Zdravković, Tomicić, Šnajder i mnogo drugih. Od gospodja su zatvorene: supruga dr. Korpića, supruga Berkovića, Tauchmana, Šnajdera i kćerke g. Berkovića. O Elegovićevom provokatorskoj, špijskoj i žandarskoj ulozi javlja se ovo: Još prije nego je stigao u Brod automobil sa barunom Rauchom sakupilo se je pred ulazom u grad mnoštvo naroda bez razlike staleža. Dr. Elegović je došao u pratnji redara do naroda, te počeo tamo stojec nego narod. zastupnik dr. Matu Novosela izazivati, dovukivati mu „Vi slavosrbi! Vi magarai!“ Dr. Novosel mu je na to odvratio: „Vi ste Magarai, kada podržate magjarskotu politiku baruna Raucha!“ Na to je dr. Elegović rekao oružničkom zapovedniku: „Ovoga zatvorite. Njega ne štititi imunitet!“ Čim je dr. Elegović rekao, zaorilo je klicanje: „Abucug Elegović!“, „Abucug frankovci!“ Podžupan dr. Kržić je na to pokazao na narodnog zastupnika dr. Novosela i zapovjedniku oružničima: „Ovoga vežite i odvedite u zatvor!“ što su oružnici i učinili.

Iz grada i okolice.

Kazalište. (Hrvatska drama u Šibeniku). Ensemble hrv. zemaljskog kazališta u Zagrebu, sliedi sa svojim predstavama u mjestnom kazalištu. U sredu u večer dala se Sudermanova komedija u 4 čina „Borbá leptira“. Ova komedija uvrštena je u repertoar, iza kako je na svim glavnijim evropskim pozornicama polučila lepotu i dobit. I doista, kraj svih svojih inače neznačnih

donji kraj trstike uvukao bi se u rupicu na dolnjoj daski. Sva sprava bila je namazana blackom, a metalna nije bila na njoj, jer su donopokini čavli bili drveni.

Poseo se obavljao načinom, da se spužve, što manje ozielide, a rezale su veoma oštrom nožem bez pritiska, da što manje služi iz njih izidje. Preko sve radje, koja se izvadila u najkraci vremenu, a da spužve manje trpe, polievali bi ih morem.

Za punu tri godine dana naš Bučić divio se svojom gojilištu i telošu ga je oči u glavi. Treće godine zlobna ruka uništila je njegovo gojilište i satru trud njegova plemenitog nastavlja. Bučić ozlovljen napusti gojilište, nemoguće suprotstaviti sili i neznanju.

Ono, što u našoj zemlji nije moglo uspijeti, jer samo kriji, bio uspije drugovje. Francku učenjak M. E. Lamiral, prihvati sasme Bučićevu metodu umjetnog razplodjivanja spužava, te su njegovi razasadi podignuti u Floridi u podpunu jeku. Ovim činom mi ostasmo, gdje smo i prije bili t. j. naš spužvarski obrt ograničio se danas na samo vadjenje spužava osim sa strane Krapljana, a da o umjetnom razplodjivanju spužava nema s nijedne strane nikakove nade.

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA - PODRUŽNICA - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u kontu korenitu u ček prometu; ekskomponuje mjenice, finansira trgovske poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednina. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstvu obavljaju se brzo i uz povoljne uvjet.

DIONIČKA GAVNICA K 1,000.000

Pričuvna zaklada K 100.000
Centralna Dubrovnik - - - - - Podružnica u Splitu i Zadru. Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, občinama i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, srećke, valute, kupone. Prodaja srećaka na obročno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod zdržebanja. Revizija srećaka i vrednostnih papira bezplatno. Unovčenje kuponu bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, dragocjenosti i t. d. uz najkulantnije uvjete.

37-52

JADRANSKA BANKA U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio, Br. 5.
..... Vlastita zgrada. ....

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove ekskomponuje mjenice, daje predujmone na vrijednostne papire, kao i na robu ležeću u javnim skladistima.

Kupuje i prodaje vrijednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te

banknote i unovčuje kupovne i izdribe papiere uz najpovoljnije uvjet.

Izdaje dozvane na sva glavnja tržista monarhije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumente) ukrcajanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsvajestnije uz vrlo umjerene uvjet.

Posrednje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjet.

41-52

CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU.
UTEMELJENA GODINE 1884.

GENTRALA: Zagreb, Zrinski trg, Berislavićeva ulica br. 2.

PODRUŽNICE I GLAVNA ZASTUPSTVA: Osiek, Sarajevo, Split i Trst.

Ova zadružna stoji pod okriljem i nadzorom občine slobodnog i kr. glavnoga grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjet sliedeće vrsti osiguranja

I. Na ljudski život:

- osiguranja glavnica za slučaj doživljaja i smrti;
- osiguranje miraža;
- osiguranja životnih renta.

II. Protiv šteta od požara:

- Osiguranja zadružna (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).
- Osiguranja pokretnica (pokućstva, dučanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).
- Osiguranja poljskih plodina (žita, sieni i t. d.).

III. Osiguranje staklenih ploča protiv razlupanja.

Zadružna imovina u svim odjelima iznosi: . . . . . K 1,410.816.28
Od toga jamčevne zaklade: . . . . . K 1,000.000.00

Godišnji prihod premije s pristojbama preko: . . . . . K 820.000.00
Izplaćene odštete: . . . . . K 2,619.582.36

Za Dalmaciju pobliže obavijesti daje: Glavno Povjereništvo i Nadzorništvo „Croatiae“ u Splitu. Poslovnička u Splitu, ulica Do Sud br. 356. -

PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOLJNE UVJETE.

41-52

THIERYOV BALSAM

Jedini i pravi sa zelenom opaticom kao zaštitnom markom.

Djeluje sigurno proti grčevima želudca, nadlamanju, kašljivosti, ljunini, nazbi, prsnim bolima, promuklosti, trganju, u udima itd. Izvana uporabljeno za čišćenje rana i utaženju bolova.

12/2 ili 6/1 ili jedna flaša za obitelj 5 kruna.

Thieryova stolistna mast za rane

Sigurno djelujuće domaće pomoćno sredstvo za črove, abcese, rane, ozlede, opekline svake vrsti. — 2 doze K 3-60.

Dobiva se kod: Ljekarne k angielu Čuvaru A. THIERY
u Pregradi kod Roča (kiselo vrelo).

Dopomena: Svaki koji naručuje i prodaje drugi patvoreni balzam bez moje zaštitne marke — Opatic — ili srogate izlaze se zapleni falsifikata i sprava §. 23. i 25. kaznenog zakona zatvoren od godine dana ili globe od 4000 kruna.

Zalihu u većini ljekarni. — Prodaja en gross kod drogijera.

U zalihu kod drogijera Ljekarnika NIKOLE RATKOVIĆA i J. BUČANA
ljekarnika u SPLITU.

13-13

Jedini je domaći osiguravajući zadružni

HRVATSKA TISKARA I KNJIGOVEŽNICA - ŠIBENIK.

TISKARA

Obskrbljena je sa najmodernejim i najsavršenijim strojevima, te prima sve u štamparsku struku zasjecajuće radnje od najjednostavnijih do s najfinijim ukrasima izradjenih, a sve uz umjerene cene.

Izrađuje svakovrstne radnje kao: Knjige i brošure, sve vrste tiskanica za občinske, župne i druge uredske, seoske blagajne, odvjetničke trgovce itd. itd., te moderne posjetnice, zaručne i vjenčane objave, pozive na zabavu plesne redove, osmrtnice itd. itd.

KNJIGOVEŽNICA

Obskrbljena je sa strojem za pozlaćivanje i sa najnovijim slovima, te izvršuje sve knjigovežke radnje sa tiskom u bojama, posrebljenim i pozlaćenim, a prima naručbe za izradbu raznih galanterijskih predmeta, kutija, okvira itd. itd.

Preporuča za to svoje proizvode slavnom občinstvu, a napose trgovcima, zavodima i družtvima.

Jedina hrv. tvornica voštanih svieća VI. Kulicu u Šibeniku